

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Societatis Iesv Pars ...

Pars Qvinta Sive Clavdivs Tomvs Prior - Res extra Europam gestas, & alia

Orlandini, Nicola

Antverpiae, 1661

Reverendis Patribvs Et Carissimis Fratribvs Societatis Iesv Petrvs Possinvs
Ex Eadem Societ. Salutem in Christo veram.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14197

REVERENDIS PATRIBVS ET CARISSIMIS FRATRIBVS SOCIETATIS IESV

PETRVS POSSINVS EX EADEM SOCIET.
Salutem in Christo veram.

N hoc primo aditu expectati expetitque diu Vobis Operis, & desiderijs vestris, & officio meo debere me sentio distinctam exactamque operæ à me in hac eius Editione positæ rationem. Franciscus Sacchini, quem Historiæ nostræ iure Patrem nominauerim, præter ea quæ hætenus eius ingenio de rebus nostris composita legitis, viginti quoque primos Annales Præfecturæ Quinti

Generalis Claudij Aquaiuiæ, stylo comprehensos moriens reliquit. non illos quidem vltima politos manu, aut suis finitos numeris. nam & Lacunæ aliquot locis hiabant, & Transmarinæ res omnes Africanæ, Iaponicæ, Sinicæ, Brasiliæ, & vtriusque Indiæ, haud contemnenda vtiq; Historiæ pars, exclusæ omni mentione, filebantur. Hæc Ego iussu Maiorum acri diligentia complexus Schedas, cum vniuersas attentione summa recensui; tum hiatibus vbi oportuit expletis, Insularum extra Europam, Africanorum etiam, Indicorum, Iaponicorum, Sinensium, Brasilicorum, Mexicanorum, Peruuensiumque Actorum ad singulos Annales Narrationibus adiunctis, in hanc formam atque ordinem digessi; Librisque Viginti Priorem huius Partis absolui Tomum (quem ipsum, ne intractabili mole turgesceret, in duas partiri Decadas oportuit). Neque enim Claudia Nostri Ordinis Tempora, quatuor Priores simul iunctas Præfecturas annorum propè numero æquantia; multiplicatione vero Personarum & Prouinciarum; præterea magnitudine ac varietate successuum; nec non intricatissima perplexitate litium certaminumque variorum, facile in duplum excedentia, vno volumine coarctari potuerunt. Ac ne omnia quidem his annis viginti gesta prior hic Tomus exhibebit. Sed quæ hic & quibus de causis omittantur, vel potius differantur,

✱ 2

oppor-

1
Scripta P.
Sacchini
quæ nunc e-
duntur, quo
statu ab illo
relicta.

2
Quid in ijs
suppletum.

3
Cnr tota
pars Quinta
vno volumi-
ne compre-
hendi nequi
uerit.

P R A E F A T I O

4
Francisci
Sacchini or-
tus.

Ingressus in
Societatem.

Prima mini-
steria & stu-
dia.

5
Is Rhetori-
cam Romæ
docet.

6
Præfatur
scribendæ
Historiæ So-
cietatis.

Mense Maio
Anni 1619.

7
Fit Secreta-
rius Socie-
tatis.

8
Iudicium de
eo Mutij Vi-
telleschi.

opportuniior erit in fronte alterius voluminis profitendi locus. nunc enim nihil præuertendum arbitramur ei officio, quod ab Editoribus Posthumorum Operum, bono & passim probato more, Autorum memoriæ solet reddi. Franciscus Sacchinus qui primum Historiæ Societatis Volumen ab Alio scriptum edidit, eique alia quatuor sua diligentia collecta, suo stylo expressa, continuauit, Vir fuit doctrina, eloquentia, & quod caput est, insigni virtute ac religione commorabilis in paucis. Ortus in Castro Paciani, Diocæsis Perusina, circiter annum superioris sæculi septuagesimum, à puero ingenuus disciplinas magnis profectibus arripuit. Adolescens duodeviginti annorum Societati nomen dedit, mense Octobri Anni 1588, ac consuetis experimentis ritè probatus, rudimentum docendi posuit in Florentina Rhetorica, haud vulgari argumento, quanta iam tum eius ingenij ac facultatis opinio esset. Mox ad decus Romani Collegij pertinere visum, vt eò Sacchinus ad Humanitatis professionem euocaretur: quæ splendide perfunctus, Philosophiæ ibidem ac Theologiæ spatia pari studij ac profectus felicitate decurrit; idoneus etiam iudicatus illis tractandis ex professo disciplinis, nisi aliquantò micantior ad politiores literas indoles incitamento Moderatoribus fuisset, vt eum Romanæ potius Rhetorum Cathedræ præficerent. Theatrum hoc diu nobile ingenij atque industriæ Sacchino fuit, vbi studio, stylo, crebra & ornata dictione, quotidianis Prælectionum eruditarum Scholis, frequenti cultissimorum panegyri Carminum, cæteraque loci eius ac muneris varia & semper felici functione, tum quos non quærebat Admirantium plausus, tum quos vnice consecrabatur Audientium profectus in omni genere laudis adeptus insignes est: consumpturus in spisso & actiuo Ministerio ætatem ac vitam perlibenter; nisi quos nutu Maiorum & alacriter adierat, & constanter exercebat labores, abrumpere mutatis imperijs iuberetur. Sublato videlicet acerba morte Nicolao Orlandino, cui Societatis Historiæ scribendæ cura demandata fuerat, non alius aptior reperiabatur qui succederet. Translatus ergo in Domum Probationis S. Andreæ, in eo secessu totis annis duodeviginti continuis, hæc quæ leguntur commentatus volumina est, acri conquisitionis diligentia, nitida concinnitate dispositionis, eleganti sermonis vbertate. Inde Anno huius sæculi vndeicesimo à Mutio Vitellescho Generali admouetur intimè Gubernationi Societatis, in omnium consortium curarum Secretarij nomine ac munere assumptus. Septem ibi fuit annis & mensibus totidem, vsque ad mortem, præmaturam si tempus numeres, quippe anno ætatis quinto ferè supra quinquagesimum representatam; si virtutum ac rectè factorum incatur ratio, planè tempestiuam; & longis assiduisque fesso laboribus, quietis opportuna gremium pandentem. Palam & sæpe de illo professus idem est Mutius Vitelleschus Præpositus Societatis, vir & pro notissima peritia pernoscendorum animorum, & pro intima cum Sacchino consuetudine.

ofo

IN TOM. I. PARTIS V.

octo ferme annorum , in primis idoneus cui credatur , professus inquam est : videri sibi Franciscum Sacchinum omnium quidem virtutum exemplar perfectum esse , eminere tamen in eo sui demissionem & amabilissimam modestiam . Huius eximiae Laudis quæ cæterarum fundamentum habetur , exempla hic quædam ponam paucissima de plurimis . Fateri humilitatem generis adeo nunquam erubuit , vt ostentare vltro gauderet . vti cum Patrem aliquando è rure patrio profectum ad Urbem , & sibi cum apud cœtum illustrem , pro more , cum plausu diceret , forte occurrentem , statim coram omnibus , exquisitis honoribus excepit : moxque vestitum , vt erat , parum lautè , totaque specie ac cultu magis indicantibus vnde veniret , quam vbi tum esset , decentibus , per atrium multa nobilitate frequens , ac per Romani Collegij ambulacra circumduxit , notis omnibus nostris aut Externis , vt cuique occurrerat , proficens , hunc suum parentem esse : nemine non eximiam viri pietatem , pari sui contemptu coniunctam , prædicante . Sub studij Theologici finem proficiscens Roma Neapolim , per totum id iter vbi ad hospitia diuerterat vespere , ocreas Socio , vt id fineret arte multa persuaso , flexis ante ipsum genibus manu sua detraxit . Nunquam contendebat : nihil sinistrè interpretabatur : culpabat neminem . honore præueniebat etiam infimos , liberalissima humanitate . Secretarius Societatis dum aliquando mandata Generalis accipit , parum aduertit præterijisse adiutorem Laicum , humilis domi curatorem ministerij , quem ideo salutantem non resalutavit . Hoc postmodum comperto , adit hominem , & ei diligenter excusat attentionem ad negotium suum , rusticitatiq; (sic enim aiebat) vt ignoscat suæ , petit . Per annos octodecim quibus in D. Andreæ diuersatus est , exercitationes Tyronum , eas præsertim quæ ad sui demissionem assequendam faciunt , tanquam vnus ex ipsis frequentauit . Itaque cum ijs itato tempore in cœtum congregatis , errata cuiusque proferrentur , inferebat se quoq; turbæ , ac suos etiam defectus pandi magnoperè optabat . Iam cultu vestituque illius nihil pauperius . Zona erat è veteri Lacinia vilis panni multis locis rupta , & totidem nodis resarcita . inde corona pendeat globulorum decolorium è ligno vulgari . Atqui aliæ exquisiti pretij passim ac certatim offerebantur , vti & icones sacræ , reliquiariæ pyxides , Ecclesiasticarum precum libri , Tabellæ , ac cætera id genus artis aut materiæ raritate pretiosa ; qualium nihil vmquam ad proprium vsum voluit . Quid illa parua dictu , significatu non leuia , memorem ? vnus calceis decem annos vsum : calamos duos quos in secretarij cubiculo , munus istud iniens , repererat , post continuatos scriptione assidua dies totos cum parte noctium , à moriente post octennium adhuc viles relictos . Rarò cubiculo , multò rariùs domo prodibat ; nec vmquam nisi necessarijs de causis : ac tunc semper mirabiliter collectus in sese , defixis in terram oculis , tenaciùs etiam quam honestæ Virgines soleant : vultu tamen vel sic

9
Demissionis
ipsius exem-
pla .

10
Paupertas
eiusdem .

11
Custodia
sensu miræ

12
Otij fuga &
labor ali-
duus.

13
Tranquilli-
tas mentis
excellens.

14
Constans ob-
servatio dis-
ciplinæ do-
mesticae.

amcenam gratiam, interioris lætitiæ indicem, spirante, vnde quibus prudens intelligeret; ijs illum in arcano frui gaudijs, quæ facile spectaculorum quorumvis speciem splendoremque compensarent. Faciam fidem vix alioqui credibili asserto, referendo dictum P. Stephani de Bubalis Collegij tunc Pœnitentiariæ Rectoris, quod ab aurito teste comperi. Is Sacchinum ad se negotij causa profectum, cum officiosè deduxisset vsque ad Limen domus, sitæ in Platea Vaticana, è regione vberissimi pulcherrimique Fontis: ibi familiari arrisu frontem expotrigens: queritur hic de te, inquit, P. Sacchine, ac iampridem murmurat fons, quod cum à Peregrinis cupidissimè visatur; Ciuium quoque numquam satiatos oculos teneat, tu ne vno quidem suspectu digneris speciosissimam istam suam eiacularum Siphonibus, & cum altè salientium, tum sonore recidentium pompam aquarum. Ad eam Sacchinus suauiter renidens: vtinam, Pater Rector, illius tantò potioris, cuius Christus meminit, fontis aquæ salientis in vitam æternam, conspectu dignemur. Fuit cum accersitus è Domo Professæ in Domum S. Andreæ à Generali tum ibi agente, producto longius necessario sermone, non nisi hora noctis prima se reciperet domum; ac festos in triuijs miratus ignes, è Socio requireret, quid id rei foret? cui ille: nempe hodierna, de qua audisti, Pater, Cardinalium promotio, hisce lætitiæ signis, more Urbis antiquo, celebratur. Itane sic solet fieri? respondit Pater: equidem qui triginta propè annis Romæ fuerim, ad hanc diem id numquam aduerteram. Nullam relaxationem, nullum otij momentum indulgebat sibi; semper vel Orationi, vel Læctioni, vel Scriptioni affixus; mirante ac non semel prædicante Mutio Vitellescho Generali, contentionis indefessæ perseverantiam humana prope vi maiorem. Audiui à quodam qui assiduus illi atque intimus multis annis vixit, cum sanctè testaretur: nullum se vnumquam in eo mœstitiæ, metus, iræ, exultantioris gaudijs, aut cuiusvis omnino perturbationis indicium notasse. adeo pax Dei beata ipsius complens animum, sensuum motus semper omnes exuperans, cœlesti cunctos tranquillitate componebat. vnde fit credibile, quod ipse Amico cui-dam, qui mihi retulit, aliquando fassus est: Se nunquam, quoad in Societate fuit, præscriptas domestica disciplina quotidianarum actionum statas vices, atque horas solitas, mutasse; hoc est, numquam non suo tempore Orationes, Examina conscientiæ, cæteras religiosas, aut quoquo modo Regula imperatas functiones obiuisse: quod in homine curis acerbis implicito, multiplicibusque ac magnis negotijs districto, haud leue compositissimæ mentis indicium est. His ille rebus assequebatur, vt vel ijs qui occurso primo ac superficie dumtaxat tenuis nosset, maximè Venerabilis carissimusque esset: ij porro qui prudentiores aestimatores Dei donorum eum attentius obseruabant, diuitias mentis introspiciebant & admirabantur in eo maximas. Ex his P. Ioannes Baptista Carminata, qui religiosis, eloquentiæ, doctrinæ, gubernatricis prudentiæ

IN TOM. I. PARTIS V.

dentiae experimentis insignibus, diu & ubicumque fuit, praebitis, illustrem omni laude vitam sancto fine coronavit: Mutio Vitellescho Societatis Praeposito asseueranter confirmavit: Multos se praeclaros in Societate nouisse homines: neminem tamen vidisse qui sibi ad Constitutionum nostrarum normam ita exacte formatus, ac quasi climatus, ut Sacchinus, videretur. Haec ille: quibus hoc nos addere res cogit: Siquidem alios Sacchinus alijs vicit laudibus, seipsum profecto, suasque virtutes reliquas, religione in Deum ac Caritate superauit. Horam quotidianae Meditationis iniunctam omnibus, positus semper humi genibus, in medio cubiculo, sine fulcro, nudo capite, iunctis ac sublatis manibus explebat. eodem fere habitu imperatum Sacerdotibus Sacrarum precum pensum exolvebat. Sic Examina Conscientiae, sic priuatas publicasque ceteras orationes exercebat, summa semper attentione ac reuerentia. quin sibi latum reputans Apostoli praeceptum, sine intermissione orandi, nullo loco ac tempore, quidquid meditaretur aut ageret; intermittebat Deum intueri praesentem semper, eique humili veneratione submissus apparere. Multos Coelitem cultu praecipuo venerabatur: sed inter eos peculiari affectu propendebat in venerationem ac laudem B. Francisci Borgiae, cuius cum virtutes ceteras plurimum mirabatur, tum praesertim studium paupertatis suiue demissionem conabatur imitari. Contendebat idem praecipue tamen omnes neruos pietatis atque industriae, cum quotidiano Missae Sacrificio se accingeret. vbi vero ad aram accesserat, angelica deuotione totus ardere cernebatur. Sacro peracto flexis genibus per mediam ferme horam Christum sui pectoris hospitem venerans gratulansque alloquebatur, nec ipsum semper tacentem. Nam haud vanè creditur ab eo Mortis suae diem, arcanum Mortalibus celatissimum, Sacchinum tali potissimum tempore, didicisse. Obtulerat is confeceratque incruentam hostiam Idibus Decembris anni sexcentissimi vicefimi quinti supra millesimum; consuetamque gratiarum actionem, sed insolito, quod ex vultu constaret, feruore peregerat; cum inde surgens, obuio forte Huberto Fornario Patris tunc Generalis familiari Ministro, Abi, Frater, inquit: & nuncia Patri nostro, ire me in valetudinarium, ibi, quando sic Deo visum est, breui moriturum. In mox decumbente lenta deprehensa est febris; quae tamen biduo sic exarsit, ut vitae discrimen appareret. Tertiam noctem insolitis grauem ærumnis habuit. quare, Ministri Confessarium accersendum putabant: quem æger tamen vetuit sua causa vexari intempesta hora. Comuni surgendi signo cunctis dato, ei ad se vocato peccata exponit: mox Sacrum viaticum expectit & percipit: ac statim dimissis adstantibus, horas solus duas tenerrimis cum praesente IESV colloquijs absumit. Vnctione dein sacra praeparatus ad extremam luctam, Patribus magno numero, nec sine lacrymis, circumstantibus lectum, & supremas quibus moribundos prosequitur Ecclesia, comprecationes recitantibus, praesenti semper animo

15
P. Carmina-
ta de Sacchi
no testimo-
nium.

16
Coniunctio
eius cum
Deo & stu-
dium oratio-
nis.

17
Deuotio ei
in Sacrificio
quotidiano.

18
Praedictio
mortis.
13. Dec. 1625

19
Morbus ei
supremus.

20
Obitus .

16 Dec. 1625

Forma cor-
poris .

In Biblio-
theca Soc.

Scripta .

21
Inanis accu-
satio proli-
xitatis .

mo & clara respondit voce , donec subito deficiens & IESVM inuo-
cans placidissime animam efflauit : finem vitae mortalis ac miserae ,
cum melioris , ut iure speramus , & aeternae principio continuans .
Obijt circiter meridiem , quarto morbi die , qui numerabatur XVII.
Kal. Ianuarias . Statura fuit procera & recta . vultu pleno dignitatis ,
quamquam colore subpallido & fusco , acribus oculis , longis praeter
modum manibus . Valetudine firma , nisi eam contentione irremissa
frangeret . Catalogum Editorum eius operum alibi descriptum non
retexo . contentus hic indicare : ipsius quoque foetum esse Vitam
S. Paulini Episcopi Nolani , ex eius Sancti Patris Operibus & antiquis
alijs scriptis summo iudicio collectam , quam Heribertus Rossveldus
noster sine nomine Autoris , quod ipse id prodi vetasset , edidit . Sunt
quibus prolixior , & dictu minutarum avidus congestor rerum in Hi-
storia nostra videatur . Poteram equidem hoc ab eo crimen plausibili
ni fallor , defensione depellere : nisi longam excusationem longitudinis
minus hoc loco tempestiuam ducerem : & praeterea vererer , ne patro-
cinio prolixitatis , praestruere mihi licentiam crederer in isto genere
peccandi : cum contra deliberatissimum habeam , quoniam sic placere
multis video , seueriori delectu dicendarum rerum , & quoad licebit ,
contractiori stylo , nostras quae scribendae restant , Historias contrin-
gere .